

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

№ 21—22
(806—807)
Сакавік
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

Пяцьдзясят рабочыя Мінскага трактарна-га завода цёпла павіншавалі з пяцідзесяцігоддзем свайго таварыша па працы — фрэзершчыка Сцяпана Піменавіча Кавалёва. Гэта стала тут добрай традыцыяй. Таварышы пажадалі юбіляру шчасця, новых творчых поспехаў, доўгіх год жыцця.

Пяцьдзясят год за спіной Сцяпана Піменавіча. Трыццаць пяць з іх ён аддаў працы. І заўсёды толькі добрае гаварылі людзі аб рабочым Сцяпане Кавалёве, радавым вялікай арміі будаўнікоў камунізма, простым савецкім чалавеку, які працуе ў імя міру і шчасця на зямлі.

Фота Ул. КИТАСА.

І. Манаенкаў

ТЭХНІКА У РУКАХ СЯ-
ЛІАНСТВА ст. 2

НАШЫ ГАРАДЫ І ВЕСКІ ст. 3

Ул. Сасінскі

ГЕРОІ АЛЕРОНА ст. 4

А. Лісоўскі

БЕЛАРУСЬ ТУРЫСЦКАЯ ст. 4

Л. Брандабойская

ІХ ЧАКАЮЦЬ УСЮДЫ ст. 6

УЛІЧЫЦЬ УРОКІ МІНУ-
ЛАГА ст. 7

С. Аксакаў

ЛЮБОУ ДА ЧАЛАВЕКА ст. 8

ХРОНІКА, ПІСЬМЫ, ГУ-
МАР.

Ва ўсіх савецкіх газетах апублікаваны даклад кіраўніка Савецкага ўрада М. С. Хрушчова, які ён зрабіў на нарадзе кіруючых работнікаў сельскай гаспадаркі па абмеркаванню канкрэтных шляхоў выканання рашэнняў лютаўскага Пленума ЦК Камуністычнай партыі.

У дакладзе М. С. Хрушчова адзначаецца, што ў цяперашні час ствараюцца ўсе матэрыяльныя прадпасылкі для далейшага развіцця сельскай гаспадаркі. Ажыццяўляецца вялікая праграма вытворчасці мінеральных угнаенняў, павялічваецца выпуск сельскагаспадарчых машын, вядуцца вялікія работы ў галіне арашаемага земляробства. У гэтым годзе на патрэбы сельскай гаспадаркі выдзяляюцца вялікія асигнаванні — 5,4 мільярда рублёў. Гэта амаль у шэсць разоў больш, чым у 1953 годзе.

Большую частку свайго даклада кіраўнік Савецкага ўрада прысвяціў пытанням эканамічнай дзейнасці калгасаў і саўгасаў. Ён адзначыў, што, дзякуючы значнаму павышэнню дзяржаўных закупачных цен на сельскагаспадарчую прадукцыю, карэнным чынам змяніліся эканамічныя ўмовы для раз-

НАША МЭТА — БАГАЦЦЕ ПРАДУКТАЎ

5,4 мільярда рублёў на патрэбы сельскай гаспадаркі

віцця калгасаў і саўгасаў. Цяперашнія закупачныя цэны дазваляюць весці гаспадарку рэнтабельна і высока аплачваць працу сялян. У выніку гэтага вытворчасць і нарыхтоўкі прадуктаў павялічыліся за дзесяць гадоў больш чым у два разы.

М. С. Хрушчоў адзначыў вялікае значэнне цалінных зямель для развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці. Ён сказаў, што ворагі часта фальсіфікуюць факты, сцвярджаючы, нібыта ўкладанне вялікіх сродкаў у асваенне цаліны не апраўдала сябе. На самай жа справе Савецкі Саюз ужо атрымаў на цалінных землях столькі збожжа, што яно не толькі пакрыла ўсе ўкладанні ў цаліну, але і дало чысты прыбытак у размеры каля трох мільярдаў рублёў.

У сваім дакладзе Мікіта Сяргеевіч падрабязна гаварыў аб канкрэтных шляхах выканання намечанай праграмы рэзка-

га павелічэння прадуктыўнасці сельскай гаспадаркі. У бліжэйшыя гады вытворчасць прадуктаў земляробства і жывёлагадоўлі мяркуецца павялічыць у два-тры разы. Каб ажыццявіць гэту задачу, неабходна ўмела весці гаспадарку, выкарыстоўваць дасягненні айчынай і сусветнай навукі, вылучаць маладых работнікаў. М. С. Хрушчоў заклікаў больш смела заахвочваць работнікаў сельскай гаспадаркі матэрыяльна, улічваючы колькасць і якасць іх працы.

Работа нарады і даклад кіраўніка Савецкага ўрада паказваюць, што рашэнні апошняга Пленума Камуністычнай партыі аб рэзкім павышэнні вытворчасці прадуктаў сельскай гаспадаркі паслядоўна ажыццяўляюцца. Глыбокі аналіз, зроблены М. С. Хрушчовым, паказвае, што інтэнсіфікацыя сельскай гаспадаркі заключаецца не толькі ў тым, каб палепшыць яе матэрыяльную базу — павы-

сіць вытворчасць угнаенняў, колькасць сельскагаспадарчых машын, пабудаваць новыя ірыгацыйныя збудаванні. Галоўная роля ў ажыццяўленні рашэнняў партыі належыць людзям, іх адносінам паміж сабой у працэсе працы. Савецкі народ стварыў новае грамадства, у якім няма эксплуатацыі чалавека чалавекам. Камуністычная партыя ўважліва сочыць за тым, каб у сацыялістычным грамадстве працоўныя прамысловасці і сельскай гаспадаркі атрымлівалі свой заробтак у залежнасці ад колькасці і якасці індывідуальнай працы. Захаванне прынцыпаў матэрыяльнай зацікаўленасці дазволіць яшчэ ў большай ступені, чым раней, выкарыстаць усе магчымыя калектыўна-сістэмныя, павысіць прадукцыйнасць працы, а гэта ў сваю чаргу забяспечыць хуткія тэмпы прыросту сельскагаспадарчай прадукцыі, павышэнне дабрабыту насельніцтва краіны.

ТЭХНІКА ў РУКАХ СЯЛЯНСТВА

Адной з важнейшых задач савета народа ў перыяд будаўніцтва фундамента камунізму з'яўляецца завяршэнне ў нашай краіне культурнай рэвалюцыі. Ад далейшага росту культуры насельніцтва, як вядома, у велізарнай меры залежыць уздым вытворчых сіл, тэхнічны прагрэс, узровень вытворчасці, рост вытворчасці працы як у прамысловасці, так і ў сельскай гаспадарцы. Высокакваліфікаваныя рабочыя і калгаснікі больш рацыянальна выкарыстоўваюць тэхніку, ўдасканальваюць і тым самым яшчэ больш павышаюць вытворчасць працы.

Вось чаму ў перыяд камуністычнага будаўніцтва партыя ўсё больш і больш удзяляе ўвагі далейшаму росту культуры ў вёсцы, умацаванню яе тэхнічнай базы, каб з часам сцерці істотныя адрозненні паміж горадамі і вёскамі.

Саветскія селяніны стаў цяпер сацыялістычным працаўніком, у руках якога маецца разнастайная сельскагаспадарчая тэхніка. «Наша партыя, — гаварыў М. С. Хрушчоў на XXII з'ездзе КПСС, — можа законна ганарыцца тым, што яна выхавала новага селяніна, які ідзе ў нагу з геральдычным класам і з'яўляецца актыўным будаўніком новага жыцця».

У пацвярджэнне можна прывесці такія лічбы. З пачатку гэтай сямігодкі толькі ў Беларусі электрыфікавана больш 1 500 калгасаў і 182 саўгасы, пабудавана і ўведзена ў дзеянне больш 13,5 тысячы кіламетраў высокавольтавых і 15 тысяч кіламетраў нізкавольтавых ліній электраперадач, у калгасах і саўгасах устаноўлена звыш 25,5 тысячы электрарухавікоў.

Сельская гаспадарка нашай рэспублікі толькі ў мінулым годзе атрымала ад дзяржавы 14,6 тысячы трактараў (у пераліку на 15-сільныя), 3,2 тысячы грузавых аўтамабіляў, 2,6 тысячы збожжаўборачных і 2,1 тысячы сіласаўборачных камбайнаў. А колькі сучаснага абсталявання было ўстаноўлена на жывёлагадоўчых фермах. Натуральна, гэта прывяло да значнага росту радоў сельскіх механізатараў. Калі ў 1963 годзе ў грамадскіх гаспадарках Беларусі працавала 49,8 тысячы трактарыстаў, камбайнераў і шофераў, дык зараз іх налічваецца ўжо больш 90 тысяч.

З кожным годам растуць і рады высокакваліфікаваных спецыялістаў сельскай гаспадаркі. Штогод вышэйшых сельскагаспадарчых устаноў БССР выпускаюць звыш 1 200 аграномаў, заатэхнікаў, інжынераў, сярэднія — больш чатырох тысяч, вучылішчы механізацыі і рамесныя вучылішчы па механізацыі сельскай гаспадаркі — да 12 тысяч маладых спецыялістаў. Толькі ў Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі ў 1962—1963 навучальным годзе навучалася сем тысяч чалавек.

Творчасцю мас выкліканы да жыцця і развіты партыйнымі арганізацыямі такія новыя формы ўздыму культурнага ўзроўню працаўнікоў вёскі, як народныя ўніверсітэты. Цяпер у беларускіх сёлах налічваецца 760 ўніверсітэтаў, у тым ліку 109 ўніверсітэтаў сельскагаспадарчых ведаў, у якіх навучаецца звыш 78 тысяч чалавек.

Велізарную ролю ў павышэнні культурна-тэхнічнай адукацыі, камуністычнай свядомасці сельскіх працаўнікоў адыгрывае і сетка партыйнай і камсамольскай палітычнай асветы, друк, радыё, тэлебачанне, кіно, культурна-асветныя ўстановы.

Высокі ўраджай збожжавых абавязуе атрымаць у гэтым годзе калектыву саўгаса «Зарэчка» — эксперыментальнай базы Беларускага навукова-даследчага інстытута жывёлагадоўлі. Цяпер тут поўным ходам ідзе вывазка угнаенняў на палі. На кожны гектар пад яравыя іх будзе вывезена па 20 тон. На вывазцы занята каля 20 аўтамабіляў і трактараў. Яны дастаўляюць штодзённа на пасяўны палетак каля 200 тон торфакрошкі і торфагновых кампостаў.

На здымку: На вывазцы торфакрошкі пад яравыя.

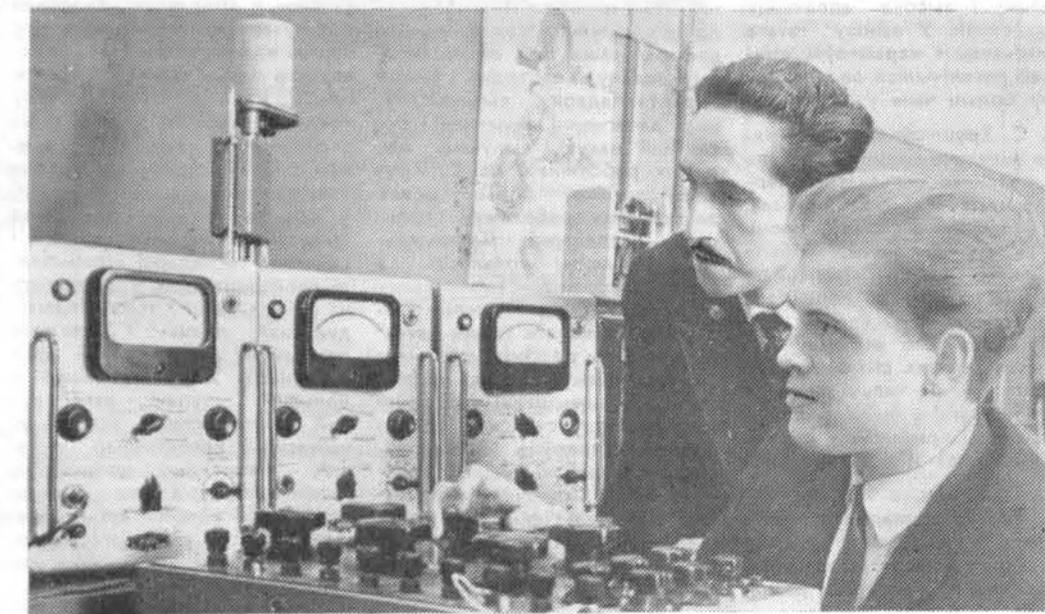
Партыйныя арганізацыі вядуць ў вёсцы таксама вялікую работу па павышэнню эканамічных ведаў калгаснага сялянства. Цяпер у рэспубліцы працуе 2 887 эканамічных гурткоў і школ, якія наведваюць звыш 63 тысяч чалавек, на 20 тысяч больш, чым два гады назад. У сувязі з гэтым хутка расце кніжны фонд сельскіх бібліятэк. Калі да рэвалюцыі ў Беларусі ён налічваў усяго 423 тысячы кніг, дык цяпер у масавых бібліятэках рэспублікі маецца 32 мільёны кніг, у тым ліку ў сельскай мясцовасці звыш 17 мільёнаў, якімі бясплатна карыстаюцца ўсе калгаснікі і рабочыя саўгасаў.

Працягваецца вялікая планамерная работа па карэннай перабудове нашых вёсак. Многія з іх ужо набылі рысы добраўпарадкаваных пасёлкаў гарадскога тыпу. Гэта калгас імя Калініна Нясвіжскага раёна, «Новы быт» Мінскага, «Гвардыя» Гродзенскага, імя Дзяржынскага Слуцкага, імя XXII з'езду КПСС Гомельскага раёна і інш. У многіх калгасах рэспублікі распрацаваны двухгадовыя і трохгадовыя планы культурна-бытавога будаўніцтва, створаны грамадскія саветы «За камуністычны быт у вёсцы».

Але камуністычнае «абсталяванне» быту закранае не толькі галіну абслугоўвання працоўных. Гэта азначае таксама рашучую барацьбу з перажыткамі мінулага ў ідэалогіі, што дае ў цэлым жадааныя вынікі. Беларускай вёсцы становяцца лепшымі і прыгажэйшымі.

Беларуская вёска ўпэўнена ідзе да свайго светлага будучага. Залог гэтаму — новыя перспектывы эканамічнага і культурнага росту калгаснай вёскі, запісаныя ў рашэннях снежаньскага (1963 г.) і лютаўскага (1964 г.) Пленумаў ЦК КПСС, якія намяцілі грандыёзную праграму далейшага ўздыму сельскай гаспадаркі на базе хімічнай прамысловасці.

І. МАНАЕНКАУ,
кандыдат эканамічных навук.

На здымку: інжынер лабараторыі тыпавых выпрабаванняў В. Конев (злева) і лабарант В. Кананкоў правяраюць гатовыя прыборы.

Гомельскі завод вымяральных прыбораў у гэтым годзе прыступіў да серыйнага выпуску лабараторных прыбораў павышанай дакладнасці для вымярэння шчолачнасці і кіслотнасці. Яны будуць выкарыстоўвацца ў аграхімічных лабараторыях для масавых аналізаў глебы. Да канца года прадпрыемства выпусціць некалькі тысяч новых прыбораў.

На здымку: інжынер лабараторыі тыпавых выпрабаванняў В. Конев (злева) і лабарант В. Кананкоў правяраюць гатовыя прыборы.

На здымку: інжынер лабараторыі тыпавых выпрабаванняў В. Конев (злева) і лабарант В. Кананкоў правяраюць гатовыя прыборы.

ЗАЗВАНІЎ тэлефон. Я зняў трубку і пачуў знаёмы голас. Званіў стары камуніст Мірон Емяльянавіч Крыштафовіч. У мінулым член КПЗБ з Пружанскага павета, пасля вайны — саветскі работнік, а цяпер персанальны пенсіянер.

— Я атрымаў пісьмо ад Пятра Мацвеевіча Галаўко, — сказаў ён. — Гэта мой стары знаёмы. Думаю, што і вам яно будзе цікава... Што ж гэта за пісьмо і што за чалавек Галаўко?

Ён нарадзіўся ў вёсцы Моталь Драгічынскага раёна Брэсцкай вобласці. Паслядаванні польскіх буржуазных улад і галеча прымусілі яго паехаць за акіян. Апынуўся ў Аргенціне. Думаў заняцца сельскай гаспадаркай, але вялікія падаткі не давалі магчымасці стаць на ногі. Падаўся ў Буэнас-Айрэс. Трэба было дзяцей вучыць. Пражыў ён на чужыне доўга, але ўвесь час думаў аб Радзіме. У 1956 годзе сям'я Пятра Мацвеевіча разам з такімі ж, як і ён, змудзіліся на родных мясцінах прыехаць ў СССР, на Брэстчыну.

ПАДЗЯКА

З абласнога цэнтра на аўтамашыне сям'я выехала ў Моталь. Уладкаваліся добра. Але сынам Васілю і Сцяпану, якія выраслі ў Аргенціне, цяжка было прывыкаць да новага клімату, да вясковага жыцця, не разумелі беларускай мовы. Яны напісалі заявы з просьбай дазволіць ім вярнуцца ў Аргенціну.

Крыштафовіч працаваў тады ў аблвыканкоме. Ён быў некалі знаёмы з Пятром Галаўко па падпольнай рабоце ў КПЗБ, а таму і вырашыў накіравацца ў Моталь, пагутарыць з сям'ёй Галаўко, даведацца, у чым справа.

— Чаму твае дзеці жадаюць вярнуцца ў Аргенціну? — спытаў Крыштафовіч.

— Прывыклі яны да Аргенціны. Большую частку свайго жыцця там пражылі... Вельмі хацелі вучыцца, але за ліцэй плаціць трэба было вялікія грошы. Думалі тут пачаць вучыцца, а аказалася, што падрыхтоўкі ад-

ХРОНІКА

★ У сувязі з 400-годдзем рускага кнігадрукавання ў кінатэатрах Масквы дэманструецца хранікальна-дакументальны фільм «Георгі Скарына» вытворчасці Мінскай студыі навукова-папулярных і дакументальных фільмаў. Фільм, прысвечаны жыццю і дзейнасці слаўтага асветніка XVI стагоддзя — беларускага першадрукара, расказвае аб тым, які вялікі ўклад унёс Георгі Скарына ў развіццё рускага кнігадрукавання.

★ Па запрашэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета Эстонскай ССР ў Таліне з неафіцыйнымі візітамі пабываў прэзідэнт Фінляндыі Урха К. Кеканен з жонкай.

★ Саветскія касманаўты Ю. А. Гагарын і В. Ф. Быкоўскі, якія знаходзяцца ў Нарвегіі, працягваюць паездку па краіне. Ю. А. Гагарын прыбыў у Берген. Жыхары горада аказалі саветскаму касманаўту цёплую сустрэчу. В. Ф. Быкоўскі, які знаходзіцца ў Нарвеіку, быў прыняты гарадскімі ўладамі.

★ Віцебскі дывановы камбінат накіраваў на міжнародны кірмаш у сталіцу Венгерскай Народнай Рэспублікі Будапешт лепшыя ўзоры сваіх вырабаў. Сярод іх тры арыгінальныя жакардавыя дываны з беларускім, туркменскім і латышскім народнымі арнаментамі, а таксама сучасны аксмінстэрскі дыван напольнага тыпу.

★ На абутковай фабрыцы ў Баранавічах пачат выпуск летняга жаконачага абутку. У вытворчасць запушчана 11 новых мадэлей.

★ Беларуская таварыства дружбы і культурных сувязей з зарубежнымі краінамі накіроўвае ў Англію выстаўку «Шэкспір на беларускай сцэне». Здымкі расказваюць аб пастаноўцы ў беларускіх тэатрах трагедыі Шэкспіра «Атэла», «Гамлет», «Кароль Лір», «Рамео і Джульета». Выстаўка раскажа і аб новых прэм'ерах, якія будуць паказаны ў юбілейным шэкспіраўскім годзе.

★ У Латвіі пачата будаўніцтва унікальнага радыётэлескопа. Ён будзе буйнейшым у свеце сярод працуючых у дыяпазонах дэцыметровых і метровых хваляў.

★ Закончыны рабочыя чарцяжы, па якіх разгортваецца будаўніцтва новага жыллага раёна Глдані — спадарожніка грузінскай сталіцы Тбілісі. Тут уздымуцца 8- і 16-павярховыя дамы. У іх будуць жыць больш 30 тысяч чалавек.

★ Строчавышывальныя вырабы Бабруйскай фабрыкі мастацкіх вырабаў маюць добры попыт у пакупнікоў Масквы, Мінска і многіх іншых гарадоў краіны. У пачатку гэтага года бабруйскае вышывальніцтва асвоілі выпуск прадукцыі шырокага ўжытку з новых хімічных матэрыялаў. У лютым яны выпусцілі каля 2 тысяч блуз і 2 500 сукенак з лаўсану.

★ З кожным годам умацоўваецца эканоміка калгаса «Рассвет» Навагрудскага вытворчага ўпраўлення. У 1962 годзе агульная сума ўкладаў калгаснай ашчаднай касы складала 109 тысяч рублёў. У мінулым годзе даход калгаса склаў больш мільёна рублёў.

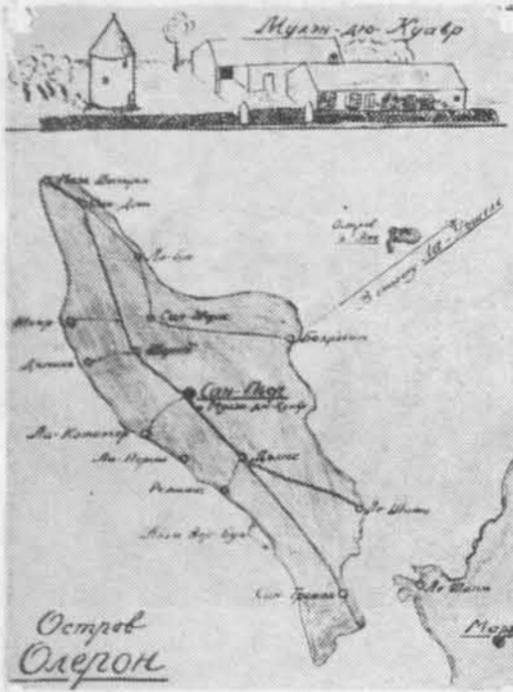
★ Рабочы саўгаса «Падзевічы» Бялыніцкага раёна В. Белавостаў знайшоў каля сяла Сярмяжанка скарб галандскіх сярэбраных манет трохсотгадовай даўнасці. Знаходка ўяўляе гістарычную каштоўнасць. Яна яшчэ раз пацвярджае, што ў Беларусі ў XVII стагоддзі былі вялікія гандлёвыя і эканамічныя сувязі з краінамі Заходняй Еўропы.

★ На гастролі ў Саветскі Саюз прыехаў харавы ансамбль Аберлінскага каледжа. Гэты калектыв, заснаваны ў 1929 годзе, налічвае 75 чалавек. У Саветскі Саюз хор прыбыў упершыню. Яго канцэрты з поспехам прайшлі ў Ленінградзе і Маскве. Днямі госці з ЗША выступілі ў канцэртнай зале Мінскай філармоніі.

★ Гродзенскі азотнатукавы завод — буйнейшае прадпрыемства вялікай хіміі рэспублікі. Асноўнай сыравінай для яго службыць паступаючы па трубаправоду дашаўскі газ, з якога вырабляецца аміячная салетра на ўгнаенні. Першыя эшалоны аміячных угнаенняў ужо адпраўлены спажывцам — калгасам і саўгасам краіны. Да канца сямігодкі будуць выпушчаны іх сотні тысяч тон.

★ Раней звычайнага ў гэтым годзе абылі турысцкія сцэжкі Крыма. Першых гасцей прыняла Ялцінска-турецкая база. Турысцкі гарадок на 300 месц пабудаваны ў горадзе-героі Севастопалі. Новыя карпусы з'явіліся на турысцкіх базах у Сімферопалі і Алушце.

★ У гэтыя дні самым папулярным прадуктовым магазінам у Мінску стаў гастронм «Сталічны». Бляск яго вітрын, бледна-блакітнае мора святла, якое льецца на тратуар вечарам, прыцягвае да сябе пражоных. Але не толькі прыгажосць вабіць пакупнікоў. Прайшоўшы з канца ў канец па прасторных, цудоўна абсталяваных залах, можна адразу закупаць усё неабходнае. Нова гастронм — самы вялікі ў рэспубліцы. Плошча яго гандлёвай залы складае 2 000 квадратных метраў.

Карта вострава Алерон у Францыі. На гэтым млыне, які вы бачыце на малюнку, сустраліся Валодзя Антоненка і яго сабры з французскімі партызанамі.

(Заканчэнне.)

Пачатак у № 19—20.

Усё, што расказвае В. Калбасна аб Антоненку і яго гаварышах, вельмі праўдзіва, і, паколькі гэтыя запісы былі зроблены адразу пасля апісаных падзей, яны будуць і больш правільнымі і свежымі, чым тыя, што я ўспамінаю зараз, праз многа год. Таму дазвольце мне прывесці яшчэ адзін урывак з яе ўспамінаў, прывесчаны гадоўнаму падзвігу атрада В. Антоненкі.

«Нясныя чуткі аб зносінах з партызанамі ўрэшце рошт дайшлі да немцаў. Яны пачалі з падазрэннем адносіцца да рускіх, забаранілі выхадзі ў нідзелю. Партызанам прыходзілася ісці на ўсялякія хітрасці, забягаць на Мулан-дзію-Кваўр, адпраўляючыся да доктара або ў гараж, і пры кожным прыходзе:

— Ну, як? Калі? Назначылі?

Два разы былі назначаны тэрміны выступлення. Мы папярэдзілі хлопцаў, яны чакалі ў баявой гатоўнасці, і два разы давалася адмяніць. І зноў пакутлівае чаканне. Усё цяжэй было стрымліваць іх нецярплівасць. Яны ўжо сталі сумнявацца ў актыўнасці французцаў і засумавалі. Нарасталі бесперапынныя канфлікты з начальствам, то адзін, то другі за дэяркасць і непаслухмянасць адбывалі пакаранне ў бункеры або ў крэпасці Ша-

У такім жа стане знаходзіліся мясцовыя французскія «макізарты». Яны збіраліся «зняць» каменданта вострава і яго гадоўнага памочніка доктара Шэфера з гестапа, які дрэнна адносіўся да насельніцтва і прыцягнуў яго, але мяркуючы тарарыстычны акт, добра падрыхтаваны, быў забаронен вышэйшым начальствам. Двое з савецкіх не вытрымалі такога бяздзейня. У ноч на 4 лістапада Міхаіл Яршоў і Аляксандр Кавалеў з батарэі ў Сан-Тражан, адкруціўшы затворы з дзвюх гармат, збеглі на кантынент у плаў праз праліў шырынёю ў 3—4 кіламетры. У гэту ноч разгулялася бора. Здавалася, што востраў сарвецца з месца і будзе знесен ветрам у адкрыты акіян. Яны абодва добра плавалі, але, відаць, трапілі ў вадаварот, дзе сутыкаюцца дзве плыні. Іх трупы, выкінутыя прылівам недалёка ад батарэі, былі тайна закапаны немцамі. Толькі пасля вызвалення вострава, 2 мая 1945 года, адзін палонны немец паказаў гэты месца; таварышы адкапалі і пахавалі іх на могілках Сан-П'ер.

Магілы на востраве Алерон. Дзве з іх са знакам сярпа і молата. На іх надпісы на рускай і французскай мовах: «Тут расстреляны немцамі 30 красавіка 45 г. у дзень вызвалення вострава Алерон савецкія грамадзяне, якія ўдзельнічалі ў французскім супраціўленні, Уладзімір Антоненка, Яўгені Краснаперцаў. Вечная памяць загінуўшым героям!» «Тут пахаваны савецкія грамадзяне, байцы французскага супраціўлення Міхаіл Яршоў, Аляксандр Кавалеў, загінуўшыя 30 лістапада 1944 года пры спробе пераправіцца ў плаў з вострава на кантынент, захапіўшы з сабой часткі замкоў дзвюх нямецкіх 105-міліметровых гармат. Вечная памяць героям!»

змяніўся злым адчаем. Валодзя Антоненка згараў на нашых вачах. Ён пахудзеў, вочы, абведзеныя чорнымі кругамі, уваліліся і блішчэлі ліхаманкава і суха. Ён пачаў гаварыць паспешліва, пераскокваючы з адной тэмы на другую:

— Хачу сваімі рукамі, сам пакончыць з імі ў нас на батарэі. Усё роўна я даўно ў іх на падазрэнні. Яны па маўчанню майму здагадваюцца. Маўчу, а злосьць са скуры лезе, не схаваеш. Адна надзея на Серышава.

Так шло да 24 лістапада. Але ў гэты дзень настрой ва ўсіх змяніўся. Каля 12 гадзін дня аглушальны выбух пахінуў сцены нашага дома. Завінула шкло. Гул,

працягнуты паўторнымі раскатамі, перайшоў у трэск, падобны на кулямётную стральбу. Міма нашых акон у напрамку батарэі Люкс у Ла-Перош з вялікай хуткасцю пранёсся чорны аўтамабіль каменданта вострава, за ім грузавік з узброенымі салдатамі і карэта «хуткай дапамогі». Мы ведалі — гэта справа рускіх байцоў, справа Антоненкі і Серышава, але мы не чакалі, што яна здзейсніцца так хутка. Пачаўся бесперапынны рух. У адваротным напрамку зноў імчалася санітарная карэта, несліся новыя грузавікі з пагражаючымі дуламі гармат і салдатамі з вінтоўкамі напярэвае. Па горадзе пайшлі чуткі: узляцелі ў паветра парахавыя склады ў батарэі

Люкс, забіты камандзір, шмат параненых у вёсцы Ла-Перош, у двух кіламетрах ад блакгауза, кавалкі вывернутага бетону разбуралі дахі некалькіх дамоў; у адным доме, прабіўшы два паверхі, асколак трапіў у бочкі з віном, якія стаялі ў склепе. Напалоханыя жыхары шэптам перадавалі: «Узбунтаваліся рускія, і ўсе расстралілі».

Суткі стамляючага чакання і змены самых незвычайных чутак. На наступную раніцу ў кухню забег Косця Пронін. Ён радаваўся і смяяўся, ззялі вочы, твар, зубы. Ад смеху ён не адразу мог загаварыць. Нарэшце:

— Чулі? Наша справа. Узарвалі мільёны патронаў,

а траскаталі як! Пяць тысяч гранат, а колькі снарадаў! А пораху — увесь запас вострава. Усё захоўвалася ў адным месцы, ну і нямецкія галовы! У нас у арміі порах не трымаюць. Ні снарадаў, ні патронаў у Люксе не засталася, хочаш — бяры батарэю голямі рукамі. Чыстая работа! Батарэй зруйнавана, на месцы склада ямка глыбінёй з трохпавярховы дом. Забіты новы афіцэр.

Потым, панізіўшы голас, пераканаўшыся, што дзверы зачынены на засаўку, і выглынуўшы ў акно, ён пачаў падрабязна расказваць, якія выканалі даўно задуманы Валодзем Антоненкам план. Кіраваў піратэхнік Мікалай Серышаў, той самы сціплы Серышаў, які збытажана адгаворваўся, калі на сходах гаварылі аб яго ведах і баявых заслугах. Ён падвёў бифордаў шнур з вельмі мудрагелістым разлікам... пяцігадзіннае гарэнне! Разам з Косцем Проніным і Лягодскім яны на досвітку запалілі шнур. Раніцай усе рускія былі далёка ў лесе на працы па-за батарэй — гэта было старанна падрыхтавана яшчэ раней, — і такім чынам за некалькі гадзін да выбуху яны ўсе былі далёка ад блакгауза. Доктар Шэфер, памочнік каменданта вострава, люты нацыст, страх насельніцтва, разам з гестапа ўчыніў суровае дачканне. Эксперты вымералі адлегласць і прыйшлі да вываду, што шнур, калі б такі меўся, гараў бы не больш 20—30 мінут.

— Ну і дурні, — са смехам паўтараў Косця. — Так і вырашылі: нас, рускіх, не было на батарэі, значыць — не мы. А нас смех разабраў. Скончыўшы апавяданне, Косця заспяшаўся, ён вырваўся пенадоўга ў бальніцу: — Такая мне ўдача; загналася старая рана, і нага распухла. Вось і адпусцілі ў «рэварт».

Пасля велізарнага душэўнага ўздыву, які ва ўсіх нас выклікаў выбух 24 лістапада, наступілі цяжкія дні, якія паставілі пад сумненне само існаванне ўсёй нашай арганізацыі. Мы жылі ў Сан-П'еры, у Мулан-дзію-Кваўр, а дзве іншыя рускія эмігранцкія сям'і — на крайняй паўночнай частцы вострава,

менш падазрэн

палавіна нашых. Нарэшце, у сакавіка года, калі ча в голад і немцы п ліваць прадукты год нават падар могай падводны з якіх даставілі эсэсаўцаў. — нас са многімі сем'ямі, самым чынам і ў самы парадку выслал на кантынент.

У канцы краса да я, будучы ў рымаў ад капі тэрміновы вылі блэйжышы ад дэ док на кантыне ходзілася стаў чальніка, Гэта

вельмі доўга асабліва ўзрад рыўся, што Лен быў ні мяне, ні цаў, з якімі сувязь, і стры цанне прыцяг апераций на А кі гадоў мы мар часе, так доўга ўсім, рыхтавалі што мне здава не прысутнічац вызвалення лю ва. Я, як на кр у Марэн!.. Пакі ёры парыжскі няючы па даро цяў мне маі амерыканскім на грузавіку, та тацкік — на ў халася, я імча канне з дарогі чале з Антонен чутках, пасля катаванняў у гестапа быў зні на востраў.

Доўга буду амфібію, на як соцен іншых досвітку 30 кр жаліся да Сан пляжа. Маёй ам ваў тоўсты негр, і гэта пры думаць, што мы ку не на мале Алерон, а на Філіпіны; столькі танкаў, відаў і памеру с'яч салдат. А в цаць рускіх х ўсё яшчэ прац праціўніка, дз прапапоўвалі фр ўмове самай с трымкі, у лю

БЕЛАРУСЬ ТУРЫСЦКАЯ

Беларуская Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка ў сваёй знешняй палітыцы праводзіць нязменны курс на ўмацаванне добрасуседскіх адносін з усімі дзяржавамі. Гэтыя адносіны прадугледжваюць усебаковы эканамічны і культурны абмен паміж народамі.

Побач з такімі формамі культурных сувязей, як абмен творчымі і спартыўнымі калектывамі, групамі студэнтаў, супрацоўніцтвам вучоных у розных галінах навукі і тэхнікі, усё большае значэнне набывае міжнародны турызм.

Міжнародны турызм дае шырокія магчымасці для паляпшэння ўзаемаразумення і давер'я паміж народамі, садзейнічае аслабленню міжнароднай напружанасці. Вось чаму, калі летам 1963 года ў Рыме праходзіла канферэнцыя ААН па пытаннях турызму і падарожжаў, дэлегацыя Беларусі, як і дэлегацыя СССР і Украіны, выступіла з канкрэтнымі прапановамі, накіраванымі на далейшае развіццё міжнароднага турызму, аблягчэнне і скарачэнне розных фармальнасцей для турыстаў. Так, напрыклад, была ўнесена прапанова аб устанавленні тэрміна выдачы віз турыстам да 7—10 дзён з моманту прадстаўлення неабходных дакументаў. Але гэта

прапанова была адвергнута. Наш прадстаўнік выступіў таксама з прапановай прыняць рэкамендацыю групы экспертаў аб адмене платы за выдачу віз, але і гэта прапанова была адвергнута. Прадстаўнікі савецкай дэлегацыі выступілі на канферэнцыі супраць таго, што ўлады некаторых дзяржаў указваюць у сваіх пашпартных краіны, у якія забараняецца выезд іх грамадзянам.

Дзверы Беларусі шырока расчынены для ўсіх тых, хто едзе да нас з сяброўскімі пачуццямі. Беларускі народ ніколі не дапусціць якой-небудзь дыскрымінацыі ў адносінах да сваіх гасцей і рад прыняць усіх тых, хто імкнецца к супрацоўніцтву і слаборніцтву з намі.

Мы разумеем, што сярод турыстаў, якія прыязджаюць у Беларусь, ёсць і такія, што не вельмі добра ставяцца да нас. Але беларускі народ упэўнены ў тым, што якім бы ні быў інтарэс гасця, Беларусь паўстане перад ім перш за ўсё як велічная будоўля, якая здзіўляе нябачанымі тэмпамі свайго эканамічнага развіцця.

Урад Беларусі, верны прынцыпу мірнага суіснавання, аказвае ўсямернае садзейненне ўстанавленню асабістых кантактаў нашага народа з народамі замежных краін. З кожным новым турысцкім сезонам уводзяцца ў строй новыя гасцініцы, рэстараны, аўтазаправачныя станцыі, будуюцца новыя матэлі і кемпінгі. Кемпінг каля Мінска, па шматлікіх сведчаннях і заявах турыстаў з розных краін свету, выгадна адрозніваецца ад большасці кемпінгаў, размешчаных ў Еўропе, ЗША і іншых краінах.

Павышаецца камфорт і якасць абслугоўвання турыстаў у пейзажах, самалётах. Значна павялічваецца хуткасць іх перасоўвання. Гэтымі і іншымі ўдасканалваннямі ўжо карысталіся сотні тысяч турыстаў, якія наведалі Савецкую Беларусь.

Шматлікія водгукі замежных гасцей гавораць аб тым задаловенні, якое адчуваюць яны ад

наведвання нашага краю. Вось, напрыклад, што піша японскі прафесар Хара Хісайкіра: «Нас крунулі сустрэчы з людзьмі Савецкай Беларусі. Мы сустраліся з імі ў сёлах і гарадах. Нам усюды аказвалі цёплы і дружалюбны прыём. Мы верым і ведаем, што савецкі народ жадае міру і імкнецца да яго».

Англіскі архітэктар Том Кітсі піша: «Я хацеў бы падкрэсліць, што вельмі цікава правёў час, калі быў у вашай сталіцы Мінску. Я буду памятаць аб гэтым усё жыццё. Усе, каго я сустрэкаў у Мінску, былі незвычайна добрымі і дружалюбнымі. Аднаўленне Мінска зрабіла на мяне вельмі вялікае ўражанне. І куды б я ні паехаў, я ніколі не забуду гэты горад. Вашы дасягненні грандыёзныя».

Як і раней, у маючым адбыцця турысцкім сезоне да паслуг замежных гасцей будучы кваліфікаваныя гіды, з дапамогай якіх кожны турыст зможа пазнаёміцца з жыццём і бытам савецкіх людзей.

У сваім пасланні ўдзельнікам канферэнцыі ў Рыме Старшыня Савета Міністраў СССР М. С. Хрушчоў пісаў: «Савецкі Саюз, праводзячы палітыку мірнага суіснавання і пашырэння эканамічных і культурных сувязей з усімі краінамі, надае важнае значэнне міжнароднаму турызму, які з'яўляецца сродкам сувязі паміж народамі... Таму намаганні, накіраваныя на далейшае развіццё турызму як формы міжнароднага культурнага абмену і супрацоўніцтва, сустрэнуць несклапае разуменне і падтрымку з боку Урада СССР».

Зыходзячы з гэтага, Беларуская рэспубліка будзе і надалей аказваць усямернае дапамогу і садзейненне развіццю турызму ў імя ўстанавлення трывалага міру паміж народамі.

А. ЛІСОУСКІ,
кіраўнік аддзялення
«Інтурыст» па БССР.

Голас Радзімы

21—22 (806—807)

падарэння, жаночая
нашых трох сем'яў.
шце, у студзені 1945
алі да вострава стаў
немцы пачалі атрым-
прадукты (а пад новы
ат падарункі) з дапа-
адводных лодак, адна
даставіла цэлы атрад
аў. — нас усіх, разам
логімі французскімі
самым праязічным
ў самым тэрміновым
выслалі з вострава
ынент.
ды красавіка 1945 го-
дудчы ў Парыжы, ат-
ад капітана Леклерка
вы вышлік у Марэн,
ны ад Алерона гара-
кантынентце, дзе зна-
стаўка майго на-
а. Гэтага я чакаў

гадзіну, па вобразнаму
выказванню Валодзі, «цях-
спакойна» авалодаць усі-
мі батарэямі гэтага ўчаст-
ка Атлантычнага вала!
Тут жа гул авіяматораў, сна-
рады, якія рваліся на зямлі,
у вадзе і ў наветры — дым
каромыслам. Вайна як вайна.
Гэта была дывізія генерала
Леклерка, аднафамільца на-
шага капітана, і мне па са-
крату расказаў, што апера-
цыя па вызваленню Алерона
была проста рэпетыцыйнай
мяркуюмай высадкі ў В'ет-
наме!

Наша перавага была такой
вялікай, што, вядома, усё гэ-
та было ў лепшым выпадку
ваеннай прагруклай. І вось
тады, у гэты вясновы перад-
майскі дзень, на парозе поў-

Маці героя Алерона Уладзіміра Антоненкі пенсіянерка Яфі-
мія Данилаўна разам са сваім унукам, вучнем 8-га класа Ель-
скай школы. Гэта яму Яфімія Данилаўна ў памяць аб загінуў-
шым сыне дала імя Валодзя.

здзівіла, што ў розных мес-
цах батарэі і асабліва ля
ўваходу ў адзін бункер ля-
жала надта многа нямецкіх
трупаў і стагналі раненыя.
«Не мы, што атакавалі бата-
рэю, былі вінаваты ў гэ-
тым», — сказаў Ра. Выстра-
лаў з абодвух бакоў амаль не
было, і, відаць, савецкія хлоп-
цы, перш чым быць расстра-
лянымі, самі адправілі на
той свет нямала сваіх забой-
цаў! Той жа Ра пацвердзіў,
што ўсе гарматы ў Мамуце
былі прыведзены ў нягод-
насць і што там не страляў
ні адзін кулямёт. Па ўсіх гэ-
тых дадзеных, а іншых све-
дак у нас няма, бо на бата-
рэі было ўсяго два савецкія
салдаты і абодва яны былі
забіты ў тую раніцу. Уладзі-
мір Антоненка загінуў як са-
праўдны герой: «Злосць са
скуры лезе. Хачу сваімі ру-
камі сам пакончыць з імі ў
нас на батарэі». Антоненка
на ўсе сто працэнтаў выка-
наў сваё абяцанне, дадзенае
французам. 30 красавіка,
дзень, да якога ён доўга рых-
таваўся, стаў яго апофеозам,
а яшчэ да гэтага дня — і гэта
пацвярджэнне многімі свед-
камі — ён наладжваў супраць
эсэсаўцаў асобныя тэрары-
стычныя акты. Калі гестапа
катавала яго ў крэпасці Ла-
Рашэль, яно дамагалася рас-
крыцця гэтых таямнічых зла-
чынстваў. Антоненка не
толькі сам маўчаў, але, калі
забіралі іншых таварышаў на
допыт, падбадзёрваў іх такі-
мі простымі словамі: «Тры-
майся, не выдавай! Няхай
лепш расстраляюць». Стры-
малі сваё слова і ўсе іншыя
савецкія хлопцы з розных
батарэй, якія дзейнічалі па
інструкцыях Антоненкі. Мне

гаварыў капітан Леклерк,
што ён своечасова папярэ-
дзіў Антоненку аб высадцы,
але не ўсе з яго таварышоў
змаглі вытрымаць да гэтага
дня. Так, Васіль Пядэнка з
Казахстана яшчэ за восем
дзён да высадкі ўцёк са сваёй
батарэі. Ён вывеў са
строю дзве 75-мільметровыя
гарматы, вызваліў з пад-
арышту сваіх таварышоў
Грышу Хлопіна і Аляксея
Сучкова і разам з імі, заха-
піўшы з сабою ручныя гра-
наты, схаваліся ў вёсцы Ла-
Брэ ў французскіх тавары-
шаў-партызан. У дзень вы-
садкі Пядэнка, які каманда-
ваў атрадам, павёў атаку на
батарэю, што яшчэ ад-
стрэльвалася. Пасля жорст-
кага бою яго атрад авалодаў
батарэяй, ён сам узяў у па-
лон двух фельдфебеляў і ча-
тырох салдат.

Іван Фацуюк таксама
ўцёк са сваёй батарэі ў лес
за 12 дзён да высадкі. Усе
гэтыя дні яго хавалі француз-
цы. Потым ён прыняў удзел
у агульных баях. Ваня Мор-
кін і Люшкаў узарвалі блін-
даж і ўдзіклі. Мікалай Серы-
шаў і Пётр Лягодскі занялі
траншэі, і, калі ў самым па-
чатку бою немцы кинуліся да
гэтых траншэй, яны былі су-
стрэты кулямётным агнём. У
радах немцаў узнікла паніка,
выход бою быў вырашан.
Валодзя Арлоў быў пераве-
дзены з Квале на батарэю
Трох Каменняў, адкуль ён,
спачатку пераправіўшы
зброю, ўцёк да партызан.

У мяне захоўваецца па
сённяшні дзень адзін даку-
мент на французскай мове,
але з гербам Савецкай дзяр-
жавы, падпісаны начальні-
кам штаба ваеннай місіі

СССР па справах рэпатрыя-
цыі савецкіх грамадзян у За-
ходняй Еўропе палкоўнікам
Аляксеевым, згодна з якім
мне даручаецца суправа-
джаць застаўшыхся ў жывых
байцоў атрада Антоненкі з
вострава Алерон у горад
Ангюлем, «дзе яны застану-
ца ў савецкім лагеры да іх
рэпатрыяцыі на Радзіму».

Маеца ў мяне і такая, на
хуткую руку алоўкам напи-
саная запіска ў дзень іх ад-
езду з лагера Ангюлем на
Радзіму: «Прывітанне леп-
шаму сябру з вострава Але-
рон. Такім чынам, Валодзя,
магчыма, што гэта будзе
апошняя запіска ад мяне
Вам. Пшу яе ў поўпаход-
ным стане, праз 10 мінут буд-
зе пасадка. Я жадаў бы ў
гэтых кароткіх радках
успомніць многае, што мы
перажылі з Вамі на востра-
ве. Успомніў млын і нізкі
доўгі дом, дзе было нала-
джана нямала сустрэч, якія
з'яўляюцца самымі шчаслі-
вымі гадзінамі жыцця на
Алероне. На гэтым я думаю
паставіць кропку, бо ўсяго
не выкажаш на гэтым кавал-
ку паперы М. Серышаў, П.
Лягодскі. — Падыходзіць
машина. Няхай мне будзе
дазволена замест пажадання
на дарогу, дарагія тавары-
шы, успомніць нашу нядаў-
нюю агульную барацьбу ў
радах французскай парты-
заншчыны, і каб не толькі
вы, але і мы ўнеслі з сабою
або пакінулі тут незабыўныя
імгненні, перажытыя разам,
Коля Серышаў».

...Валодзя Антоненка загі-
нуў на батарэі Мамут, г. зн.
у марскім порце Ла-Каціньер
на беразе Атлантычнага акія-
на, як раз на тым месцы,
дзе роўна праз год, дзень у
дзень, пад вінаградным на-
весам альтакі прагучалі цу-
доўныя словы савецкага ка-
пітана Лелікава, якія так
парадавалі б Валодзя: «Я
шчаслівы, што ў ліку вызва-
ліцеляў вострава праславілі-
ся рускія імёны, якія напо-
мілі мне сваімі подзвігамі
партызан на маёй Радзіме».
А ў энцыклапедыю з гэтага
часу прыйдзеца ўнесці не-
вялікае дапаўненне: у славу-
тыя сярэднявекавыя «але-
ронскія святкі» трэба ўпісаць
новыя старонкі аб 1944 і
1945 гадах, і будучы яны не
аб «марскіх звычаях і пра-
вах», а «аб доблесцях, аб
подзвігах, аб славе», і напи-
саны на гэты раз не англіча-
намі і французамі, а рускімі
ўдалечыні ад Радзімы.

МАЦІ ШУКАЕ СЫНА

Грыцкевіч Аляксандра
Сцяпанаўна шукае сына
Грыцкевіча Рыгора Аля-
ксандравіча, 1911 года на-
раджэння.

Грыцкевіч у час вайны
быў у Казахстане, адкуль
трапіў у Польскае войска і
разам з ім апынуўся ў Па-
лесціне. У 1942 годзе маці
атрымала ад сына вестку
праз Чырвоны Крыж: «Зда-
роў. Адчуваю сябе добра.
Ежы Грыцкевіч». Другая
вестка прыйшла ў 1961 го-

дзе з Польшчы ад аднаго
сябра Рыгора, які з ім быў
у Ізраілі да 1946 года. У гэ-
тым годзе сябра вярнуўся
ў Польшчу да жонкі і дзя-
цей.

У Рыгора Аляксандравіча,
відаць, склалася думка, што
ён пашкодзіць сваім род-
ным, калі даць вестку аб
сэбе. Хто спаткае Грыцке-
віча, няхай пакажа яму гэ-
ту газету і параіць: не
трэба нічога баяцца, няхай
ён абавязкова напіша маці
або наогул вяртаецца да-
дому, калі мае магчымасць.
Яго маці споўнілася ў
снежні 1963 года 77 год, і
ёй хочацца мець хоць вест-
ку ад сына.

Дапамажыце маці адшу-
каць сына. Грыцкевіч Аля-
ксандра Сцяпанаўна жыве
там жа, дзе жыла раней.
Яе адрас: Дзісна, вуліца
Лермантава, д. 5-а.

НА

УЛ. САСІНСКІ

доўга і таму быў
ўзрадаваны і ган-
што Леклерк не за-
мяне, ні рускіх хлоп-
цкімі падтрымліваў
і стрымаў сваё абя-
прыцягнуць нас да
ні на Алероне. Коль-
мы марылі аб гэтым
ак доўга рызыкуючы
ыхтаваліся да яго,
е здавалася здрадай
сугнічаць на... свяце
ння любімага востра-
на на крыллях, ляцеў
ні!.. Пакінуўшы ў Ні-
рыжскі поезд, спы-
па дарогах трапляю-
машыны, то ў
анскім «джыпе», то
ваіку, то нават на ма-
— на ўсім, што ру-
я імчаўся на спат-
дарагімі хлопцамі на
Антоненкам, ямі, — па
пасля трохмесячных
няў у ларашальскім
быў зноў адпраўлен
раў.

да буду памятаць тую
на якой мы, сярод
іншых амфібіяў, на
у 30 красавіка наблі-
да Сан-Тражанскага
Маёй амфібіяй кіра-
воўсты амерыканскі
гэта прымусіла мяне
што мы робім высад-
на маленькі востраў
а на якія-небудзь
ы: столькі самалётаў,
танкаў, гармат усіх
памераў, столькі ты-
дат. А нашы ж трыц-
гускіх хлопцаў, якія
не працавалі ў тыле
іка, дзесяткі разоў
ўвалі французам, пры
самай сціплай пад-
у любы дзень і

най перамогі, загінулі нашы
слаўныя таварышы Яўгені
Краснапёраў і наш кіраўнік
Уладзімір Антоненка. Усе
савецкія хлопцы стрымалі
слова, дадзенае французам:
тыя батарэі, на якіх яны бы-
лі, маўчалі ў дзень высад-
кі — многія гарматы былі
прыведзены ў нягоднасць.
Толькі батарэя Люкс, на
якой да таго часу не было
ніводнага савецкага байца,
абаранялася ўпарта, і яе
зраўняла з зямлёй наша ар-
тылерыя. Ды яшчэ камен-
дант вострава, акружаны
зграяй эсэсаўцаў, аказаў
спраўдзіленае. Я асабіста, вы-
конваючы даручэнне капіта-
на Леклерка, не змог пабы-
ваць на ўсіх батарэях. Існу-
юць розныя версіі гібелі Ан-
тоненкі і Краснапёрава.

Абодва пры першым гrome
даўнабойных гармат, якія
падрыхтоўвалі высадку, кину-
ліся да гармат сваёй батарэі.
Антоненка ўзарваў дзве гар-
маты і схаваліся ў бункеры,
дзе доўга адстрэльваўся, па-
куль кулі не прабілі дзверы
і не забілі яго. Краснапёраў
падарваў гармату і быў рас-
страляны на месцы.

Французскі жандар па про-
звішчы Ра, якога я запоміну
па тых днях, калі ішлі па во-
страве арышту «рэзістан-
таў», бурчэў на нас:
«Вам што! Вы ў цывіль-
ным, а мне як: кожны
арыштаваны можа сказаць,
што бачыў на млыне чала-
века ў форме жандара — а
нас тут на ўвесь востраў
ўсяго двое!» Дык вось, гэты
Ра, які трапіў на батарэю
Мамут адным з першых,
расказаў нам, як іх усіх

УЦЬ МЛЯКІ

аемся
ымі
му
ду

года... Савец-
зваліа родную
шыскай нечы-
з 3-га Украі-
быў перакінут
адтыйскі.
кі для мяне
старшы лётчык)
«ІЛ»-аў. Мы
яявога заданні:
скінуты, снара-
ны. Ішлі мы на
ьні — 200-300
пачала абстрэль-
батарэя. Фа-
дэ трапіў у маю
ымя ахапіла са-
агно паказалі-
Цягну да сваіх.
іну чакаю выбу-
кі абгарэлі, але

болі пакуль не адчуваю.
Кабіна ўся ў агні, выйсця
няма — трэба садзіцца. Ад-
жымаю ручку — і адразу на
сябе. Моцны ўдар. Імгненна
губляю прытомнасць.

...Так я трапіў у палон.
Потым лагер смерці, адкуль
выхад быў адзін — у папяр-
рёмым мяшкі ў роў, выкапа-
ны загадзі. З дзвюх тысяч
чалавек штодзённа памірала
40—50.

Апішу адзін эпізод. У ла-
геры фашысты выдалі загад:
палонныя савецкія афіцеры
павінны адаваць гэці гітле-
раўскім афіцэрам. Я не аддаў
гэці каманданту лагера, за
гэта я атрымаў кару — тры
дні ў цэментавай шчыліне.
Гэта ў студзені месяца!

Многа тысяч савецкіх
ваеннапалонных загінулі ў
лагеры. Я пабываў нядаўна ў
тых месцах (на паўночным
заходзе Германіі), дзе быў
лагер. На палях расце пше-
ніца, і няма ні помніка, ні
знака, што тут склалі свае
галовы савецкія воіны.

Фронт набліжаўся. Ахова
лагера атрымала загад усіх
расстраляць, але, мабыць,
пабаялася.

І вось доўгачаканае вызва-
ленне! Большасць былі так
знішчаны, што на доўгі час

ПРАЦЭС ЗБЛІЖЭННЯ НАЦЫЙ У СССР

(Першую гутарку гл. у № 17—18).

Жыццё нашай краіны ярка сведчыць аб велізарных гіста-
рычных зменах, якія адбыліся на шляху збліжэння нацый.
Узяць, напрыклад, супрацоўніцтва паміж сацыялістычнымі на-
цыямі ў эканоміцы. Цесныя эканамічныя сувязі і ўзаемадапа-
мога шырока развіты паміж усімі нацыянальнымі рэспублі-
камі СССР. Напрыклад, у Беларускай ССР па сямігадовым
плане ствараюцца новыя галіны прамысловасці (нафтапера-
працоўчая, прыбарабудаванне, электратэхнічная і г. д.). Іншыя
рэспублікі дапамагаюць нам машынамі, прыборамі, станка-
мі, падрыхтоўкай кваліфікаваных кадраў. У сваю чаргу Бела-
руская ССР пастаўляе брацкім рэспублікам трактары, аўта-
машыны, металарэзныя станкі і г. д. У будаўніцтве Крамянчуг-
скай ГЭС на Украіне ўдзельнічалі сотні прадпрыемстваў з 12
рэспублік краіны. Брацкую ГЭС у Сібіры будавалі заводы і
прамысловыя прадпрыемствы ўсіх саюзных рэспублік. Турк-
менскі канал праводзілі працоўныя з усіх куткоў краіны. Ця-
лінныя і абложныя землі асвойвалі тысячы юнакоў і дзяўчат
розных нацыянальнасцей.

Важнейшым сродкам збліжэння нацый з'яўляецца іх усеба-
ковае культурнае супрацоўніцтва. Яно адбываецца ў галіне
навукі, мастацтва, літаратуры, ва ўсіх сферах грамадскага жыц-
ця. Асабліва плённыя сувязі вучоных, якія сумесна працуюць

былі адпраўлены ў шпіталь.
Я таксама быў у цяжкім ста-
не. Твар і рукі абпалены
(вельмі цяжкая форма апё-
ку), асколкі снарада ў гала-
ве, спіне і назе. Я і сам здзіў-
ляюся, як мог чалавек пасля
ўсяго гэтага застацца ў жы-
вых. Паўкалекам сорамна
было вяртацца на Радзіму.
Ведаю, вы скажаце, што гэ-

та глупства, але так я думаў
у свае 25 год.

Мае баявыя таварышы ад-
правілі маці паведамленне,
што я сын загінуў смерцю
храбрых, абараняючы Са-
вецкую Радзіму. Яны не сум-
няваліся ў маёй смерці.

З таго часу прайшло два-
ццаць год. І вось зноў Радзіма
ўспамінае пра мяне — я

РЭХА ВАННЫ

ГУТАРКІ ПА НАЦЫЯНАЛЬНЫМ ПЫТАННІ

над важнейшымі навуковымі праблемамі. Дасягненні савец-
кай навукі ў асваенні космасу, у вызначэнні атамнага ядра з'яў-
ляюцца вынікам калектыўных намаганняў вучоных усіх рэс-
публік. Нацыянальныя рэспублікі дапамагаюць адна адной і
ў падрыхтоўцы кваліфікаваных кадраў, спецыялістаў і вучо-
ных.

Ва ўмовах сацыялістычнай рэчаіснасці адбываецца ўзаема-
ўзбагачэнне і збліжэнне нацыянальных культур. На аснове
адзінства умоў жыцця і сацыяльна-палітычных інтарэсаў склад-
ваюцца новыя агульныя традыцыі ў мастацтве і літаратуры
ўсіх народаў СССР.

Ідэяўніцтва працэс узаемаўзбагачэння, пранікнення і
ўплыву мовай савецкіх нацый. Выключна вялікую ролю ў ім
адгравівае руская мова. «Нельга не адзначыць, — гаварыў
М. С. Хрушчоў на XXII з'ездзе КПСС, — растучае імкненне
нярускіх народаў да авалодання рускай мовай, якая стала
фактычна другой роднай мовай для народаў СССР, сродкам
іх міжнародных сувязей, далучэння кожнай нацыі і народнасці
да культурных дасягненняў усіх народаў СССР і да сусветнай
культуры. Працэс добраахвотнага вывучэння рускай мовы, які
адбываецца ў жыцці, мае станоўчае значэнне для развіцця
міжнацыянальнага супрацоўніцтва».

Шматнацыянальны састаў рабочых і служачых велізарнай
колькасці прадпрыемстваў краіны, сумеснае выхаванне і наву-
чанне дзяцей розных нацыянальнасцей у дашкольных і школь-
ных установах — усё гэта наглядна сведчыць аб ступені зблі-
жэння народаў СССР.

адносінах: нас па-ранейшаму
лічаць людзьмі апошняй ка-
тэгорыі. «Чалавек, які згубіў
Радзіму, згубіў усё», — так
здаецца, пісаў Дастаеўскі.
Але, знаходзячыся далёка
ад тых месцаў, дзе мы нарадзі-
ліся, мы застаёмся вернымі
свайму народу.

А. КУЗНЯЦОЎ,
ФРГ.

Іра Трусевіч жыве ў вёсцы Крывічы Медзельскага раёна. У гэтым годзе яна пачала вучыцца ў музычнай школе.
Фота М. ЧАРНЯУСКАГА.

У Брэсцкай музычнай школе па вечарах ідуць заняткі з дарослымі. На здымку: старшы інспектар Брэсцкага абласнога ўпраўлення сувязі Акцябрына Мікалаеўна Андрэева і педагог па класу фартэп'яна Людміла Аляксееўна Радомская на чарговых занятках.

Народныя артысты СССР Г. Глебаў і Л. Ржэцкая ў вечна маладой, неўзядайнай «Паўлінцы» Я. Купалы.

ІХ ЧАКАЮЦЬ

Кіраўнік танцгрупы Гродзенскага ансамбля «Нёман» Ларыса Дзмітрыеўна Ляшэнка (у цэнтры) расказвае ўдзельніцам групы аб новым танцы.
Фота А. ПЕРАХОДА.

Рэпетыруюць удзельнікі мастацкай самадзейнасці мінскіх працоўных рэзерваў.
Фота Ул. КРУКА.

Некалькі месяцаў таму назад пры Беларускай тэатральна-мастацкім інстытуце адкрыўся вучэбны тэатр. У ім студэнты рэжысёрскага і акцёрскага факультэта рыхтуюць спектаклі. Нядаўна тут студэнты 3-га курса пад кіраўніцтвам народнага артыста БССР прафесара Д. А. Арлова паказалі ўрываек са спектакля «Ягор Булычоў і іншыя».

На здымку: сцена са спектакля.
Фота В. АНДРЭЕВА.

У МІНСКУ, у самым цэнтры горада, ёсць стары сквер. Ён зусім невялікі. Векавыя таполі і клёны шчыльна сажнулі свае кроны, утварыўшы цяністы шацёр. Увойдзеш у сквер — і сустрэнешся з Купалам. На высокім пастаменце бюст народнага паэта, ля падножжа — кветкі. Раней гаварылі, што кветкі прыносіць сюды жонка паэта Уладзіслава Францаўна Луцэвіч. Але ўжо чатыры гады прайшло з таго часу, як памёрла «цётка Уладзя», а кветкі заўсёды ёсць...

Ля ўваходу ў сквер — стары будынак. Днём ён ціхі, быццам пагружаны ў нейкія свае думы, затое вечарам ярка асвятляецца пад'езд, гасцінна расчыняюцца дзверы.

Гэта Акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы. Рэкламы запрашаюць: Сёння — «Паўлінка» Купалы, заўтра — «Жаніцьба Бялугіна» Астроўскага...

Вечарамі клічуць на сустрэчу з мастацтвам Беларусі Вялікі Акадэмічны тэатр оперы і балета, Рускі тэатр імя Горкага, тэатр юнага гледача, канцэртны залы філармоніі і кансерваторыі.

Заслужанай папулярнасцю карыстаюцца ў мінчан і самадзейны сімфанічны аркестр Палаца культуры прафсаюзаў, студэнцкі маладзёжны тэатр політэхнічнага інстытута, тэатральныя калектывы ўніверсітэта, трактарнага завода... На іх канцэрты і спектаклі глядач ідзе, як у прафесіянальны тэатр, — і не памыляецца.

Беларускі народ любіць мастацтва, беражліва і патрабавальна адносіцца да яго майстроў. Клопаты і патрабавальнасць — гэтыя два фактары зрабілі беларускае мастацтва такім, якім мы яго бачым сёння: нашы калектывы карыстаюцца вялікім поспехам за межамі рэспублікі.

Нядаўна ў Маскве былі на аглядзе калектывы мастацкай самадзейнасці, а крыху раней

грымелі апладысменты пад звадамі Крамлёўскага палаца з'ездаў: Масква захаплялася дасягненнямі беларускага опернага і балетнага мастацтва.

Тэатр паказаў у Маскве свае лепшыя спектаклі — оперы «Арэстэя» Танеева, «Атэла» Вердзі, творы беларускіх аўтараў — оперу «Яснае світанне» Туранкова і балет «Святло і цені» Вагнера.

Вынаходліва і разам з тым строга рэжысура Д. Смоліча, цудоўныя галасы Зіновія Бабія, Нінелі Ткачэнка, Ігара Сарокіна і іншых спевакоў, арыгінальнае і лаканічнае афармленне мастака Е. Чамадурава, сакавітае гучанне аркестра (дырыжоры Л. Любімаў, І. Абраміс, Т. Каламійцава) — усё гэта абумовіла поспех спектакляў тэатра.

Заклучны канцэрт з'явіўся трыумфам нашых артыстаў. Доўга не адпускалі гледачы са сцэны салістаў тэатра оперы і балета, калектывы Акадэмічнай харавой капэлы пад кіраўніцтвам Рыгора Шырмы — нястомнага збіральніка і прапагандыста беларускай народнай песні, Дзяржаўнага ансамбля танца БССР.

Беларусь сустрэла сваіх пасланцоў радасна, а таварышы па мастацтву — прэм'ерамі і новымі праграмамі. Беларускі сімфанічны аркестр падрыхтаваў канцэрт з твораў Брытэна — да 50-годдзя выдатнага англійскага кампазітара. І, як заўсёды, была поўнай прасторня залы новага будынка філармоніі. Цяжка назваць дзень, калі гэта ўтульная і ўмяшчальная зала не была запоўнена. А ў дні асабліва цікавых канцэртаў, напрыклад канцэртаў арганнай музыкі, уваход у філармонію асаджае натоўп: ці няма ў каго лішніх білетаў?

У Рускім тэатры нядаўна была паказана прэм'ера спектакля «Узнятая цаліна» па раману Шолахава. Цяпер калектыву рыхтуе новую пастаноўку «Антоній

Карціна «Рэвалюцыйныя дні» работы заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. А. Шыбнёва карыстаецца заслужаным поспехам на рэспубліканскай мастацкай выстаўцы, адкрытай у Мастацкім музеі БССР.
Фота В. ЛУПЕЙКІ.

УЛІЧЫЦЬ УРОКІ МІНУЛАГА

— Не, я зусім не збіраюся даваць вам ядзерную зброю. Вось ключ ад складу — возьміце яе самі.

«Стрэнэл», Сяфія.

Рэпліка

ФАРЫСЕІ

Замест таго, каб удумацца ў сутнасць Заявы ТАСС з выпадку справаздачы ФРГ за 1963 год, большасць буржуазных журналістаў піша ў першую чаргу аб «тоне». Іх, бачыце, не задавальняе «рэзнасць» Заявы ТАСС.

Дзіўная логіка ў гэтых панюі! Яны, мабыць, хочучы, каб савецкія людзі спакойна мірыліся з рэваншызмі і акцыямі мілітарыстаў. Можна быць, яны нават чакаюць, што савецкі народ будзе прыхільна паляпваць па плячы наглеючы час ад часу рэваншызтаў?

Безнадзейна недарэчныя прэтэнзіі! Савецкія людзі не могуць быць спакойнымі, калі бачаць, што мілітарысты ў Заходняй Германіі дзейнічаюць усё больш разбэшчана — патрабуюць ядзернай бомбы, перашкаджаюць разрадкамі міжнароднай напружанасці.

ГІТЛЕР ЗРАСХОДАВАЎ НА ПАДРЫХТОўКУ ДА ДРУГОЙ СУСВЕТНАЙ ВАЙНЫ 90 МІЛЬЯРАў МАРКА ВАЕННЫХ РАСХОДЫ ФРГ УЖО ДАСЯГНУЛІ 150 МІЛЬЯРДАў. Гэта лічы са справаздачы ўрада ФРГ. І яны паказваюць, што рэваншызм у Заходняй Германіі — не толькі словы, пад яго падводзіцца ваенна-эканамічная база. Бон імкнецца ператварыць бундэсвер у самую моцную армію ў Заходняй Еўропе.

— Справаздача аб дзейнасці ўрада ФРГ за 1963 г., — гаворыцца ў Заяве ТАСС, — а галоўнае, яго практычныя справы сведчаць аб тым, што арыенцыры палітыкі Федэратыўнай Рэспублікі Германіі застаюцца ранейшымі — рэвізія вынікаў другой сусветнай вайны, супрацьдзеянне разрадкамі міжнароднай напружанасці і стварэнню трынальчых устояў міру ў Еўропе...

А паколькі гэта так, савецкі народ, які вынес на сабе бяспрыкладную цяжасць фашысцкага нашэсця, не можа быць спайным. І ў гэтым выпадку ніякія словы не з'яўляюцца дастаткова рэзкімі, хоць яны і не задавальняюць іншых фарысеяў.

ШМАТБАКОВАЯ ШЫРМА — ПАЛІТЫКА АДНА

Дырэктар фірмы заснаваўшых лярарстваў: «Перагаворы аб разбраенні я разглядаю як загавор, накіраваны на тое, каб выкінаць банкруцтва нашай фірмы».

«Вашынгтон пост».

У Маскву па запрашэнню Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савецкага Урада 16 сакавіка прыбыў з афіцыйным дзяржаўным візітам прэзідэнт Іеменскай Арабскай Рэспублікі, старшыня Палітычнага бюро, старшыня Савета нацыянальнай бяспекі, галоўнакамандуючы арміяй ЦАР маршал Абдала ас-Салаяль.

ПА ЗАКАЗУ СССР

На Хірасімскай суднабудунай верфі «Міцубісі дзосэн» адбылася ўрачыстая цырымонія закладкі шостага танкера, які будзе па заказе Савецкага Саюза.

САВЕЦКІЯ ВУЧОНЫЯ

У ЯПОНІ

Па запрашэнню навуковага савета Японіі ў Токіо вылецела дэлегацыя Акадэміі навук СССР. Яе ўзначальвае прэзідэнт Акадэміі М. У. Келдыш.

УСЮДЫ

і Клеопатра» Шэкспіра. «Узнятая цаліна», «Двое на арэях» Уільяма Гібсана, «Уладальнікі ключоў» Мілана Кундэры, «Пад адным небам» Аркады Маўзона, «Вечны агонь» Пятра Харкова — васьм далёка не поўны пералік п'ес, якія ідуць у гэтым тэатры.

Не менш цікавы рэпертуар у тэатра імя Янкі Купалы. Тут можна паглядзець неўвядальную «Паўлінку» Купалы, «Лявоніху на арбіце» Макаёнка, «Жаніцьбу Бялугіна» і «На ўсякага мудраца даволі прастаты» Астроўскага, «Эзопа» Фігейрэда і «Тысячу франкаў узагароды» Гюго, сучасныя рускія п'есы «Чацверты» К. Сіманова, «Мяцеж невядомых» Г. Баравіка і многія іншыя. Тэатр заўсёды славіўся ансамблевай спецыяльнасцю, яркімі дараваннямі артыстаў, сваімі нацыянальнымі традыцыямі. Усе гэтыя якасці купалаўцы захавалі і сёння.

У спектаклях побач з народнымі артыстамі СССР Г. Глебавым, Л. Ржэцкай, народнай артысткай БССР С. Станютай, Л. Рахленкам удзельнічаюць маладыя акцёры, якіх ужо добра ведаюць і любяць глядачы. Гэта Віктар Тарасаў і Мікалай Яромэнка — заслужаныя артысты БССР, у Рускім тэатры — заслужаныя артысты БССР Расціслаў Янкуоўскі і Аляксандра Клімава і іншыя. Большасць маладых — выпускнікі Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута, які рыхтуе змену вэтэранам сцэны Мінска, Віцебска, Брэста, Гомеля, Магілёва, Гродна.

Слова «правінцыя» нават у чыста «тэатральным» значэнні страціла свой сэнс. У кожным абласным горадзе ёсць свой прафесіянальны тэатр, а такі, як віцебскі тэатр імя Я. Коласа, ні ў чым не ўступае сталічным.

Не бяднее былая «правінцыя» талентамі, нездарма ў многіх раённых гарадах самадзейныя драматычныя калектывы атрымалі ганаровае званне народных тэатраў. Імі кіруюць спецыялісты, уважліва сочаць за іх работай буйныя майстры сцэны, часта яны выступаюць у спектаклях народных тэатраў.

Нядаўна ў Мінск са спектаклем «Апошнія» па п'есе М. Горкага прыязджаў Слонімскай народны тэатр. Ролю Соф'і ў ім выконвала народная артыстка БССР Вольга Уладзіміраўна Галіна.

...Штодзённа вечарам ля пад'езду тэатраў стаць аўтобусы, яны чакаюць акцёраў, якія накіроўваюцца на выязны спектакль — у вёскі, сёлы і гарадскія пасёлкі. Калі на карту Беларусі нанесці шляхі гэтых аўтобусаў, дык, мабыць, не застанецца на ёй «белых плям». Акцёры бываюць усюды. Сёння гэта Маладзечна, заўтра — Сморгонь, паслязаўтра — Салігорск. І усюды чакаюць іх з нецярплівасцю, таму што мастацтва стала неабходным людзям, як хлеб надзённы.

Л. БРАНДАБОУСКАЯ.

УРАД Федэратыўнай Рэспублікі Германіі апублікаваў справаздачу аб сваёй дзейнасці за 1963 год. У ёй закранаецца шырокае кола міжнародных пытанняў, унутрыпалітычнае становішча ФРГ, ваенная палітыка ўрада і інш. У пэўным сэнсе гэта не проста справаздача, але і дэкларацыя новага ўрада аб сваіх намерах на будучыню.

У сувязі са спробамі ўрада ФРГ сказіць у справаздачы знешнюю палітыку СССР, ужыць пагрозы ў адносінах да краін сацыялістычнай сроджынацы і СССР і абгрунтаваць свой агрэсіўна-рэваншызцкі курс, ТАСС быў унаўважан зрабіць спецыяльную Заяву.

Як відаць са справаздачы, гаворыцца ў Заяве, у знешнепалітычнай праграме новага ўрада ФРГ не адбылося істотных змен. Яе цэнтрам застаецца патрабаванне аднаўлення рэйха і паглынання Федэратыўнай рэспублікай сацыялістычнай Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, а таксама Заходняга Берліна і тэрыторый, якія належаць іншым дзяржавам. Хоць у гэтым дакуменце і ўжываюцца ў якасці «ўпрыгажэнняў» асобныя фразы аб міры і разбраенні, ён увесць насычан адкрытай і скрытай варожасцю ў адносінах да разрадкі міжнароднай напружанасці. Урад ФРГ зноў заяўляе сваю старую абсурдную прэтэнзію прадстаўляць у сваёй асобе ўсю Германію.

Характэрна, што поўным маўчаннем абыходзіцца ў справаздачы такая надзейная праблема, якая мае першараднае значэнне перш за ўсё для саміх немцаў, як заключэнне мірнага дагавору і нармалізацыя на яго аснове становішча ў Заходнім Берліне. Федэральны ўрад робіць выгляд, быццам такой праблема наогул няма і ў паміне, быццам ён не мае ніякіх абавязальнасцяў, што вынікаюць з акта аб безагаворачнай капітуляцыі гітлераўскай Германіі і адпаведных міжнародных пагадненняў. Між тым, пакуль не заключан германскі мірны дагавор, усе гэтыя абавязальнасці для Федэратыўнай рэспублікі маюць поўную сілу, і яна абавязана выконваць іх няўхільна.

Падвядзенне рысы пад другой сусветнай вайной, указваец-

ца далей у Заяве ТАСС, паклала б канец росту ідэі рэваншызму ў Заходняй Германіі і ўмацавала б становішча ў цэнтры Еўропы і ва ўсім свеце.

Прыкрываючыся размовамі аб адказнасці іншых дзяржаў, урад ФРГ ухіляецца, аднак, ад адзіна рэальнага шляху да аб'яднання — шляху перагавораў і пагадненняў з ГДР і абмяжоўваецца дэмагагічнымі дэкларацыямі аб самавызначэнні.

Спекуляцыі ўрада ФРГ на папулярным сярод народаў свету лозунгу аб праве нацыяў на самавызначэнне абсалютна негрунтоўныя. Раскол Германіі адбыўся не па нацыянальнай, а па сацыяльнай прыкмеце.

У Заяве ўказваецца, што пэўныя колы ФРГ спрабуюць перашкаджаць іншым дзяржавам наладжваць нармальныя дыпламатычныя адносіны з ГДР. Аднак Германская Дэмакратычная Рэспубліка мацнее і развіваецца незалежна ад таго, падабаецца гэта або не падабаецца кіраўнікам ФРГ ці каму-небудзь апрача іх. Ад так званай «дактрыны Хальштэйна», якая прадугледжвае разрыв дыпламатычных адносін і эканамічных рэспрэсіі ФРГ да краіны, якая прызнала б ГДР, па сутнасці мала чаго засталася. З Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай падтрымліваюць дыпламатычныя адносіны дзяржавы, у якіх практычна больш як мільярд чалавек.

Справаздача ўрада ФРГ паказвае, адзначаецца далей у Заяве ТАСС, што небяспечныя бацьбы рэваншызму застаюцца ў Заходняй Германіі. Не з'яўляецца выпадковым і тое, што ў цяперашні час адказны дзеячы ФРГ гучна заяўляюць, што яны маюць самую моцную армію ў Еўропе сярод членаў НАТО. Яны нават патрабуюць допуску да ядзернай зброі. Тым дзяржавам, якія імкнуцца да ўмацавання міру, не могуць не дапамагаць небяспечныя вынікі такога становішча.

Усім вядома, з якой сур'ёзнай небяспечкай для справы міру ў Еўропе звязана цяперашняе неўрэгуляванае становішча ў Заходнім Берліне. Складальнікі справаздачы не ўтойваюць, што ўрад ФРГ прыкладаў усе намаганні захаваць і абвастрыць гэтыя небяспекі і імкнуўся лю-

бымі спосабамі падарваць магчымасць мірнага ўрэгулявання. Заходні Берлін ніколі не ўваходзіў і не будзе ўваходзіць у састаў ФРГ. Правакацыйная мітусня некаторых бонскіх парламентарыяў і чыноўнікаў у гэтым горадзе, спробы арганізацыі там розных падрыўных акцый з боку ФРГ — гэта небяспечная гульня, якая можа скончыцца новым правалам для яе арганізатараў.

Рэваншызка - мілітарысцкая палітычная праграма, якая знайшла канцэнтраванае адлюстраванне ў справаздачы ўрада ФРГ за 1963 год, падкрэсліваецца ў Заяве ТАСС, не магла, вядома, садзейнічаць нармалізацыі адносін Федэратыўнай рэспублікі з Савецкім Саюзам, як і з іншымі міралюбівымі дзяржавамі.

Спробы складальнікаў справаздачы стварыць уражанне, быццам бы такая палітыка ФРГ адлюстроўвае волю ўсяго насельніцтва ФРГ, гэта толькі фасад. Вельмі добра вядома, што і ўнутры ФРГ існуе нездавальненне праводзімым палітычным курсам.

Кіраўнікі новага ўрада ФРГ імкнуцца пераканаць свет у тым, што яны не стаяць у апазіцыі да мірнага ўрэгулявання спрэчных міжнародных праблем. Такія запэўненні не маюць практычнай каштоўнасці, калі яны не падмацоўваюцца справаздачы.

На думку кіруючых колаў Савецкага Саюза, можна было б пайсці наперад у развіцці адносін паміж СССР і ФРГ значна далей, калі б ранейшы ўрад ФРГ больш цвяроза ўлічваў змены, якія адбываюцца на міжнароднай арэне, і лічыўся б з рэальным становішчам, а не праводзіў бы палітыку, якая абвастрае міжнародную абстаноўку і ўскладняла адносіны паміж СССР і ФРГ.

Калі цяперашні ўрад ФРГ, указвае Заява ТАСС у заключэнні, здольны атрымаць правільны ўрок з мінулага, прывесці сваю палітыку ў адпаведнасць з карэннымі пераменамі, якія адбыліся на міжнароднай арэне ў выніку і пасля другой сусветнай вайны, то яго выбар можа быць толькі адзін — на карысць міру, разбраення і мірнага суіснавання дзяржаў.

КАТЫ ПІНСКА
СПРАБУЮЦЬ АДМОВІЦЬ
СВАЮ ВІНУ
«АТЛАСЫ» ЗНОУ
УЗРЫВАЮЦА
РОСТ БЕСПРАЦОУЯ
У ЯПОНІ

дзе буйнейшай электрастанцыяй у краіне. Магутнасць яе першай чаргі складзе 200 тысяч кілават. Пасля ўстаноўкі ўсіх намечаных па праекту агрэгатаў магутнасць станцыі павялічыцца да 500 тысяч кілават. У будаўніцтве прымаюць удзел савецкія спецыялісты.

Па даных статыстычнага бюро пры кабінце мініст-

ВАЕННЫЯ ЗЛАЧЫНЦЫ ПЕРАД СУДОМ

На працэсе былых фашысцкіх карнікаў у Брауншвейгу суд заслухоўвае паказанні сведак. Пяць былых эсэаўскіх афіцэраў, якія знаходзяцца цяпер на лаве падсудных, у гады Айчынай вайны ўчынялі масавыя расстрэлы мірных грамадзян у раёне беларускага горада Пінска. Не сумленні гітлераўскія галаварэзаў — знішчэнне звыш 5 200 ні ў чым не вінаватых людзей.

Слухаюцца паказанні сведак аб злачынствах былога оберштурмфюрэра СС Цэх-Нентвіха. Адзін са сведак расказаў аб расстрэле групы савецкіх грамадзян з 12—14 чалавек. Расправай кіраваў Цэх-Нентвіх. Забойца асабіста застрэліў жанчыну з гэтай групы. Другі сведка расказаў, як Цэх-Нентвіх расстраляў яшчэ ішчэ мірных грамадзян, у тым ліку трох жанчын. Нягледзячы на выкрыванні, злачынца адмаўляе сваю віну, усяляк выварочваецца, гаворыць няпраўду.

раў, у студзені 1964 года лік беспрацоўных у Японіі дасягнуў 430 000 чалавек.

Днямі ў ЗША на падземнай пускавой устаноўцы ўзарвалася ракета «Атлас».

Па паведамленню агенцтва АП з г. Расуэл (Нью-Мексіка), на працягу месяца адбылося два выбухі ракеты «Атлас».

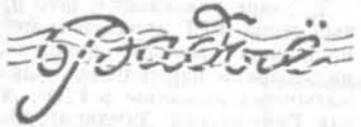
ПРОВАДЫ ЗІМЫ Ў ЛЮБЧЫ

Традыцыйнымі зрабіліся святы зімы ў калгасе імя Жданова Навагрудскага вытворчага ўпраўлення. Вось і нядаўна на пакрытым лёдам Нёмане ля Любчанскай сярэдняй школы сабраліся сотні хлебарабаў арцелі. Яны ўдзельнічалі ў спаборніцтвах на лыжах і каньках, хакею і іншых відах спорту. Весела праходзілі спуск з гор на санках, катанне на ледзяной каруселі.

На здымках:

Справа — узяцце сцяга святы. Унізе — катанне на тройках і хакейны матч паміж камандай калгасных спартсменаў і зборнай горада Навагрудка.

Фота А. Перахода.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЯ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу: ад 7 да 8 гадзін; ад 15 да 16, ад 17 да 20 і ад 21 да 22 гадзін у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 16, 19, 31, 41 метр, а таксама на сярэдніх хвалях 216,6 і 375 метраў.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ — на гэтых жа хвалях па суботах ад 7 гадзін 30 мінут да 8 гадзін і ад 19 гадзін 30 мінут да 20 гадзін па сярэднеўрапейскаму часу.

Апрача таго, штодзённа на кароткіх хвалях 50,25 і 50,51 метра ад 22 гадзін 30 мінут да

СТАГОДДЗЕ ДЫНАСТЫІ ДУРАВЫХ

У Маскоўскім дзяржаўным цырку адбылося ўрачыстае пасяджэнне, прысвечанае 100-гадоваму юбілею заснавальніцаў слаўтай рускай цыркавой дынастыі — дрэіроўшчыкаў Уладзіміра Леанідавіча і Анатоля Леанідавіча Дуравых. Пачаўшы сваю дзейнасць у канцы сямідзесятых гадоў мінулага стагоддзя, яны хутка набылі папулярнасць і ўсеагульнае прызнанне. Росквіт іх творчасці праходзіў у эпоху ўздыму рэвалюцыйнага руху ў Расіі. Яны першымі прынеслі на манеж вострае палітычнае слова, дапамагаючы выкрываць самаўладства.

Не здзіўна, што на братоў-клоунаў неаднаразова абрушваліся рэпрэсіі з боку паліцыі, іх высылялі з гарадоў, атручвалі іх жывёлу.

...Вось адзін з братоў выводзіць на арэну сабаку. Той пачынае круціцца, спрабуючы злавіць свой хвост. Калі сабака даходзіць амаль да

23 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу.

ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН ЛАЦІНСКАЙ АМЕРЫКІ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскіму часу ад 18 гадзін 30 мінут да 20 гадзін 30 мінут у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 19, 25, 31 і 41 метр, а таксама на сярэдніх хвалях 216,6 метраў.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ — на гэтых жа хвалях кожную суботу ад 19 гадзін да 19 гадзін 30 мінут па нью-йоркскіму часу.

ЛЮБОЎ ДА ЧАЛАВЕКА

С. АКСАКАЎ

ніка, і людзі, і побыт — змянілася, як у казцы!

У першы год майго жыцця на Радзіме я імкнуўся бліжэй пазнаёміцца з жыццём краіны: я наведаў Маскву, Ленінград, Іркуцк, Казань, Омск, Свядлоўск, чатыры раённыя гарады, пяць саўгасаў. Усюды я ўважліва знаёміўся з народнай самадзейнасцю, музыкай, работай дамоў культуры, клубаў, бібліятэк, магазінаў. Вывучаў побыт людзей. Памятаю, як мяне ўразіла тое, што ў магазіне кожнага саўгаса можна набыць усё, ад шакаладных цукерак да брытвенных лязо, у той час як у дні майго юнацтва ў сельскай лаўцы амаль нічога не было, акрамя цвікоў і семак.

Памятаю, з якой прыемнасцю я слухаў канцэрт самадзейнасці ў горадзе Тара Омскай вобласці, цудоўны народны хор у Омску. Я ўжо не буду гаварыць аб тэатрах у Маскве, Свядлоўску, Ленінградзе, Мінску. Я не кажу аб тым, што ўся мая краіна абслугоўваецца радыё і электрычнасцю, газам, звязана тэлефонам, самалётамі і чыгуначна-аўтамабільным транспартам. У ёй шмат заводаў, фабрык, універсітэтаў, школ і новых жылых дамоў. Кожны жыхар у нашай краіне карыстаецца бясплатнай медыцынскай дапамогай і бясплатным навучаннем.

Галоўнае ў маёй краіне тое, што ўсю работу нашага ўрада і Камуністычнай партыі пранізвае ідэя любові да чалавека. Так, ні ў адной краіне свету няма такой велізарнай любові да чалавека, як у маёй, Савецкай.

У якасці прыклада, асабліва блізкага для мяне, адзначу краіначыя клопаты аб творчасці кампазітараў. Арганізацыя Музычнага фонду СССР пры Саюзе кампазітараў выдае кампазітару творчыя пазыкі і дапамогу, дае творчыя камандзіроўкі, перапісвае ноты, размнажае іх, арганізуе паказ яго твораў. Міністэрства культуры набывае яго творы. А бюро аўтарскіх праў, акрамя таго,

выплачвае яму працэнты з кожнага публічнага выдання.

Якая велізарная розніца ў становішчы кампазітара ў нас і ў капіталістычных краінах, дзе (калі ён толькі не зрабіўся «славатасцю») кампазітар церпіць нястачу і знаходзіцца ў штодзённых пошуках выдаўца, які звычайна нічога не хоча выдаваць, акрамя фартэп'янных п'ес, эстраднай і дзіцячай музыкі, а выкананне сваіх твораў кампазітар павінен арганізоўваць (а часам і аплачваць) сам. Аб гэтым мне многа пісаў мой настаўнік — кампазітар А. Грачанінаў.

Пражыўшы некалькі год у Мінску, я блізка пазнаёміўся з сістэмай музычнай адукацыі ў нашай краіне. І тут мяне здзівіла стройнасць гэтай сістэмы, якая ахоплівае ўсе слаі насельніцтва, ад калгаса да сталіцы, праз сотні музычных школ і вучылішч, у якіх потым адбываецца адбор талентаў для кансерваторый. Музыкальная адукацыя тут даступна кожнаму здольнаму дзіцяці. За рубяжом жа аб гэтым можна толькі марыць.

Цяга насельніцтва да музыкі і да музычнай адукацыі ў нашай краіне велізарная. У Мінску, напрыклад, у многіх дамах ёсць піяніна. У мясцовай музычнай школе вучыцца каля 1400 вучняў. За рубяжом наўрад ці ёсць музыкальная школа, у якой больш 200—300 вучняў.

Дык вось, я зноў на роднай зямлі, у сталіцы Беларусі — Мінску. У мяне цудоўная кватэра. Плата за яе амаль у дзесяць разоў менш той, якую я плаціў у Шанхай.

Я з'яўляюся членам Саюза кампазітараў СССР, атрымліваю кампазітарскую пенсію, напісаў за апошнія гады многа новых твораў. Мая музыка гучыць у канцэртах і па радыё.

Мне вельмі хочацца, каб гэтыя радкі дайшлі да маіх шматлікіх вучняў розных нацыянальнасцей, якія жывуць за рубяжом у многіх краінах Азіі і Еўропы. Няхай яны разам са мной парадуюцца таму цікаваму і шчасліваму жыццю, якое я знайшоў на сваёй вялікай Радзіме.

Каля пайгара стагоддзя сям'я Аксакавых узбагачае рускую культуру, служыць мастацтва. Мы добра ведаем пісьменніка-рэаліста Сяргея Цімафеевіча Аксакава, стагоддзе з дня нараджэння якога шырока адзначыла наша краіна. Літаратарамі, вядомымі публіцыстамі і грамадскімі дзеячамі былі і сыны Сяргея Цімафеевіча — Іван і Канстанцін. Традыцыі сям'і працягвае прайнук вядомага пісьменніка — кампазітар Сяргей Сяргеевіч Аксакаў.

Звыш сарака год Сяргей Сяргеевіч жыў за граніцай. Ён добра ведаў Рымскага-Корсакава, Скравіна, Танеева, Рахманінава, сустракаўся з Ф. І. Шаляпіным, акампаніраваў Л. В. Собінаву. Вучыў прафесара К. Ігумнава і кампазітара А. Грачанінава, С. Аксакаў дасягнуў немалых поспехаў у кампазітарскай дзейнасці. Ён — аўтар шматлікіх вакальных і камерных твораў, сімфанічных пазм, п'ес, раманаў.

Цяпер Сяргей Сяргеевіч больш 70 год. Ён жыве і працуе ў Мінску, з'яўляецца членам Саюза кампазітараў СССР. Сяргей Сяргеевіч поўны творчых сіл і на-ранейшаму піша музыку.

ВЯЛІКАЯ Кастрычніцкая рэвалюцыя застала мяне ў горадзе Харбіне, дзе я тады часова жыў: выконваў заданне Таварыства Чырвонага Крыжа і працаваў выкладчыкам у гарадской музычнай школе. Жыццё ў Харбіне было аднастайным і даволі сумным. Найбольш светлым успамінам таго далёкага часу застаўся для мяне прыезд у Харбін калектыву оперы і балета з Масквы з такімі вядомымі артыстамі, як Лемешаў, Віцін, Шушлін і іншыя. У адным з публічных канцэртаў Лемешаў і Шушлін праспявалі некаторыя мае раманы і дуеты. І як праспявалі! У якім я быў захапленні!

Некалькі пазней я атрымаў прапанову ўступіць у склад выкладчыкаў Шанхайскай нацыянальнай кансерваторыі і пераехаў у Шанхай, дзе і працаваў каля дваццаці год у якасці прафесара Шанхайскай кансерваторыі. Работа была цікавай і патрэбнай, але была нялёгкай і, на жаль, панідала мне даволі мала часу для асабістай музычнай творчасці. Урэшце гэта зрабілася для мяне невыносным. Да таго ж з'явілася ўсё ўзрастаючая туга па роднай прыродзе, родных людзях, быту...

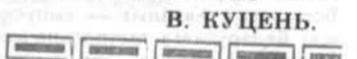
Толькі ў 1954 годзе я атрымаў магчымасць разам з сям'ёй вярнуцца на Радзіму. І вось прайшло дзесяць год. Але да гэтага часу не згасла пачуццё здзіўлення і гонару, якія ахапілі мяне, калі я ўбачыў велічны рост маёй Радзімы ў культурных, тэхнічных і бытавых адносінах. Уласна кажучы, ранейшая засталася толькі цудоўная руская прырода. А ўсё астатняе — і культура, і тэх-

Творы для дзяцей паэта Станіслава Шушкевіча сталі вядомымі не толькі ў Беларусі, але і за яе межамі. Нядаўна выйшла з друку масавым тыражом яго ніжняя «Сарочы церамок» у Маскве.

У Кіеве выйшла ставастысячным тыражом ілюстраваная шматкаляровыя малюнкамі кніжка «Лясная калыханка».

На здымку: вокладкі кніг С. Шушкевіча, выдадзеныя ў Маскве і Кіеве.

З жыцця ўтаймавальніка.

Без слоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС
Мінск, Ленінскі праспект, 77,
Дом друку.
Рэдакцыя газеты
«Голас Радзімы».